

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”
(для бакалаврів)

Київ

ДП «Видавничий дім «Персонал»

2009

Підготовлено професором кафедри історії та теорії держави і права
М. І. Корнієнком та доцентом кафедри історії та теорії держави і права
І. В. Хортом

Затверджено на засіданні кафедри історії та теорії держави і права
(протокол № 11 від 19.06.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Корнієнко М. І., Хорт І. В. Навчальна програма дисципліни “Конституційне право України” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 26 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Конституційне право України”, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2009
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Конституційне право — провідна галузь національного права України. Її провідний характер обумовлений насамперед фундаментальністю та надзвичайною складністю тих суспільних відносин, які є предметом цієї галузі, оскільки питання про владу, її джерело, носіїв, форму та відношення до людини і громадянського суспільства є найскладнішими в житті та в юридичній, філософській, політичній та інших науках.

Не менш складним є також і питання про механізм здійснення влади, його досконалість, місце і роль у цьому процесі народу як її носія та джерела і держави як організації влади народу, людини і громадянина.

Провідний характер конституційного права України обумовлений також його основним джерелом. Адже Конституція України є не лише установчим актом народу найвищої юридичної сили, Основним законом держави, фундаментом, основою для інших галузей національного права України, а й найвищою національною та духовною цінністю, втіленням і засобом реалізації національної ідеї.

В Україні розпочалася широкомасштабна конституційна реформа. Президентом України створено та діє Національна конституційна рада, якій доручено підготувати та внести до Верховної Ради України нову редакцію Конституції України. Цей процес потребує певного часу та широкої конституційної дискусії, що певною мірою торкатиметься і навчального процесу, залучення до цієї дискусії студентів.

З огляду на це головна мета навчальної дисципліни “Конституційне право України” полягає у формуванні у майбутніх фахівців з права та політології стійкої конституційної правосвідомості, потреби постійно звіряти свої акти та дії з фундаментальними принципами (нормами — принципами) Конституції України, вільно орієнтуватися у системі конституційного права та системі Основного Закону нашої держави, максимально використовувати його норми у своїй правозастосовчій чи політичній діяльності.

Завданням цієї навчальної дисципліни є послідовне опанування студентом тих питань, які передбачені навчально-тематичним планом та програмним матеріалом до її вивчення.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
1	<p>Змістовий модуль I. Загальна частина</p> <p>Загальна характеристика галузі Конституційного права України</p>
2	Конституційне право як наука та навчальна дисципліна
3	Конституція України — основне джерело конституційного права України
4	<p>Змістовий модуль II. Конституційні основи народовладдя</p> <p>Загальні засади конституційного ладу як інститут конституційного права України</p>
5	Конституційно-правовий статус людини і громадянина як інститут конституційного права
6	Форми безпосереднього народовладдя як інститут конституційного права
7	<p>Змістовий модуль III. Органи державної влади</p> <p>Органи державної влади як інститут конституційного права</p>
8	Конституційно-правовий статус Верховної Ради України
9	Конституційно-правовий статус Президента України
10	Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади
11	Конституційно-правовий статус органів судової влади
12	Конституційно-правовий статус органів прокуратури
13	<p>Змістовий модуль IV. Територіальний устрій та організація місцевого і регіонального самоврядування</p> <p>Міське самоврядування та його органи як інститут конституційного права</p>

1	2
14	Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим
15	Територіальний устрій України як інститут конституційного права
Разом годин:135	

ЗМІСТ
дисципліни
“КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”

Змістовий модуль I. Загальна частина

Тема 1. Загальна характеристика галузі Конституційного права України

Поняття конституційного права. Предмет конституційного права, його структура. Методи конституційного права. Місце та роль конституційного права в системі національного права України.

Система конституційного права, її елементна характеристика. Конституційно-правові норми: поняття, види та особливості. Конституційно-правові інститути: поняття, види та особливості.

Конституційно-правові відносини, їх види та особливості. Суб'єкти та об'єкти конституційно-правових відносин. Підстави виникнення, зміни і припинення конституційно-правових відносин.

Відповідальність у конституційному праві. Поняття та характер конституційно-правової відповідальності. Суб'єкти та підстави конституційно-правової відповідальності.

Джерела галузі конституційного права. Природне та позитивне право. Система нормативних джерел галузі конституційного права. Місце закону в системі джерел галузі конституційного права.

Література [1; 2; 41–58; 60–62; 64; 65; 88]

Тема 2. Конституційне право як наука та навчальна дисципліна

Поняття, предмет та методи науки конституційного права. Місце і роль конституційного права у системі інших правових наук.

Система науки конституційного права. Становлення науки конституційного права в Україні, основні напрями її розвитку.

Конституційне право як навчальна дисципліна. Місце і роль конституційного права в системі інших юридичних навчальних дисциплін.

Література [1; 2; 41–58; 60–62; 78; 88]

Тема 3. Конституція України — основне джерело конституційного права України

Конституціоналізм як наукова доктрина та практика конституційної побудови. Основні положення конституціоналізму як загальної теорії Конституції.

Поняття Конституції. Сутність Конституції: радикальний та ліберальний підходи. Форма та види конституції. Юридична конституція. Фактична конституція. Формально-юридична конституція. Матеріальна конституція.

Історія світового конституційного розвитку. Зародження та основні етапи розвитку конституціоналізму в Україні. “Конституція Пилипа Орлика”. Конституція УНР від 29 квітня 1918 року. Конституції України радянського періоду (1919, 1929, 1937, 1978 років). Особливості розробки, обговорення та прийняття Конституції України 1996 року. Передумови та основні напрями сучасної конституційної реформи в Україні.

Поняття та структура Конституції України. Основні функції Конституції України: юридична, політична, ідеологічна та ін.

Юридичні властивості Конституції України: верховенство; пряий характер дії; стабільність; особливий правовий захист та ін.

Порядок внесення змін до Конституції України.

Література [1; 2; 41–58; 61–62; 64; 65]

Змістовий модуль II. Конституційні основи народовладдя

Тема 4. Загальні засади конституційного ладу як інститут конституційного права України

Поняття конституційного ладу та його загальних засад. Конституційний лад — державний лад конституційної держави.

Загальні засади конституційного ладу як система вихідних принципів побудови та суті Української держави. Форма державного правління. Форма державного устрою. Політичний режим.

Україна — республіка. Види республік. Особливості республіканської форми правління та політичного режиму в Україні. Президентсько-парламентська республіка. Парламентсько-президентська республіка.

Україні — унітарна держава. Унітарні держави і процеси автономізації, регіоналізації, муніципалізації її територій. Унітарна держава і федералізація.

Україна — суверенна і незалежна держава. Державний суверенітет: поняття та основні характеристики. Ознаки України як суверенної держави.

Україна — демократична держава. Сучасна концепція демократичної держави. Ознаки України як демократичної держави.

Україна — соціальна держава. Сучасна концепція соціальної держави. Ознаки України як соціальної держави.

Україна — правова держава. Сучасна концепція правової держави. Ознаки України як правової держави. Верховенство права. Верховенство Конституції. Поділ влади. Законність управління. Незалежність суду. Визнання та гарантування місцевого самоврядування.

Загальні засади конституційного ладу як система вихідних принципів, на яких мають будуватися взаємовідносини Української держави з людиною, народом та громадянським суспільством.

Людина — найвища соціальна цінність. Народ — носій суверенітету, єдине джерело влади. Політична багатоманітність. Економічна багатоманітність. Ідеологічна багатоманітність.

Загальні засади конституційного ладу як система основних напрямів (функцій) внутрішньої та зовнішньої діяльності Української держави. Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги. Подолання наслідків Чорнобильської катастрофи. Захист

суверенітету і територіальної цілісності України. Забезпечення національних інтересів України і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства. Недопущення на території України розташування іноземних військових баз.

Гарантії та захист конституційного ладу України. Особливий порядок внесення змін до Розділу I Конституції України, в якому визначені загальні засади конституційного ладу.

Література [1; 2; 41–58; 61; 62; 64; 65; 78]

Тема 5. Конституційно-правовий статус людини і громадянина як інститут конституційного права

Поняття та види правових статусів людини і громадянина. Основи правового статусу людини і громадянина як загальний конституційно-правовий інститут.

Сучасна концепція прав людини та її відтворення в Конституції України. Основні принципи правового статусу людини і громадянина та їх закріплення в Конституції України. Визнання та гарантування природних прав і свобод людини, встановлених загальною визначеними принципами і нормами міжнародного права.

Принцип свободи людини, основні положення вчення про свободу. Принципи невідчуження природних прав і свобод людини. Принцип рівності людей і громадян у своїй гідності та правах. Принцип невичерпності конституційного переліку прав і свобод людини і громадянина.

Громадянство України: поняття та основні принципи. Принцип єдиного громадянства. Принцип неможливості позбавлення громадянства. Принцип вільного виходу з громадянства. Принцип рівності перед законом незалежно від підстав, порядку і моменту набуття громадянства України.

Порядок набуття, виходу та втрати громадянства України. Апатриди і біпатриди. Принцип землі. Принцип крові. Повноваження органів, організацій і посадових осіб щодо вирішення питань громадянства України.

Поняття конституційних прав і свобод людини і громадянина. Конституційне право. Конституційна свобода. Класифікація кон-

титуційних прав і свобод людини і громадянина. Особисті (громадянські) права і свободи. Політичні права і свободи. Соціально-економічні права і свободи.

Поняття конституційних обов'язків людини і громадянина. Конституційні обов'язки людини. Конституційні обов'язки громадянина України.

Конституційні гарантії захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина. Судовий захист. Міжнародно-правовий механізм захисту прав і свобод людини і громадянина.

Особливості правового статусу в Україні іноземців та осіб без громадянства. Інститут притулку. Конституційно-правовий статус біженців в Україні.

Література [1; 2; 4–11; 41–58; 61–63; 66–68]

Тема 6. Форми безпосереднього народовладдя як інститут конституційного права

Поняття форм безпосереднього народовладдя, їх соціальні функції та види.

Вибори та виборче право. Поняття виборів та їх соціальна функція. Активне та пасивне виборче право. Види виборів. Нове виборче законодавство України. Порядок призначення виборів в Україні.

Конституційні принципи виборчого права. Принцип вільних виборів. Загальне, рівне і пряме виборче право. Таємне голосування.

Виборча система: поняття та види виборчих систем. Мажоритарна виборча система. Пропорційна виборча система. Особливості застосування виборчих систем в Україні.

Поняття виборчого процесу та його основні стадії. Правова регламентація стадій виборчого процесу. Списки виборців. Виборчі органи. Виборчі округи. Виборчі дільниці. Висування кандидатів. Реєстрація кандидатів. Права кандидатів та гарантії їх діяльності. Передвиборна агітація. Голосування. Підрахунок голосів і визначення результатів голосування. Встановлення результатів виборів. Повторне голосування і повторні вибори.

Референдуми та референдне право. Поняття референдумів та їх соціальна функція. Види референдумів. Предмет Всеукраїнського референдуму. Предмет місцевого референдуму. Порядок призначен-

ня та проведення всеукраїнських і місцевих референдумів. Правові наслідки референдумів. Зміна та відміна рішень, прийнятих референдумом.

Література [1; 2; 12–15; 41–58; 61; 62; 69–71]

Змістовий модуль III. Органи державної влади

Тема 7. Органи державної влади як інститут конституційного права

Органи державної влади у механізмі здійснення народовладдя.

Поняття та основні риси органу державної влади.

Система органів державної влади, її елементна характеристика.

Органи законодавчої влади. Органи виконавчої влади. Органи судової влади. Місце Президента України, органів прокуратури та інших державних органів зі спеціальним статусом в системі органів державної влади.

Принципи організації і діяльності органів державної влади, їх конституційне закріплення та практика реалізації в Україні.

Література [1; 2; 41–58; 72; 74; 82; 85]

Тема 8. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

Верховна Рада — єдиний орган законодавчої влади в Україні. Верховна Рада — Парламент України. Парламент та парламентаризм. Становлення та розвиток парламентаризму в Україні.

Порядок формування, строк повноважень, дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.

Функції Верховної Ради України. Законодавча функція. Установча функція. Функція парламентського контролю.

Компетенція (повноваження) Верховної Ради України. Законодавчі повноваження. Питання, що регулюються виключно законами України. Установчі повноваження. Контрольні повноваження.

Структура Верховної Ради України, її елементна характеристика.

Народний депутат України — головний елемент у структурі Верховної Ради України. Депутатський мандат. Вільний депутатський

мандат. Імперативний депутатський мандат. Несумісність депутатського мандату з іншими видами діяльності. Строк повноважень народного депутата України. Дострокове припинення повноважень народного депутата України. Форми діяльності народного депутата України серед виборців та у Верховній Раді України. Права й обов'язки народного депутата України. Депутатський запит. Депутатське звернення. Гарантії депутатської діяльності. Депутатський імунітет (недоторканність). Депутатський імдемнітет.

Органи та керівні посадові особи Верховної Ради України. Голова Верховної Ради України: порядок обрання та повноваження. Заступники Голови Верховної Ради України. Комітети Верховної Ради України: порядок формування, основні функції, повноваження, форми діяльності. Тимчасові спеціальні і тимчасові слідчі комісії Верховної Ради України. Органи парламентського контролю. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Рахункова палата.

Порядок роботи Верховної Ради України. Сесії Верховної Ради України. Порядок скликання та порядок проведення сесій Верховної Ради України. Розгляд питань та порядок голосування на пленарних засіданнях Верховної Ради України. Фракція та депутатські групи. Парламентська більшість та парламентська опозиція. Регламент Верховної Ради України.

Законодавчий процес. Стадії законодавчого процесу. Законодавча ініціатива. Суб'єкти права законодавчої ініціативи. Попереднє обговорення законопроектів у комітетах Верховної Ради України. Порядок обговорення законопроекту на пленарних засіданнях Верховної Ради України в ході трьох читань. Прийняття законопроекту. Підписання закону Президентом України. Оприлюднення законів та інших актів Верховної Ради України. Введення в дію законів та інших актів Верховної Ради України. Особливості проходження конституційних законів.

Акти Верховної Ради України. Закони: поняття, види. Інші акти Верховної Ради України: постанови, декларації, заяви, звернення.

Апарат Верховної Ради України.

Література [1; 2; 16; 17; 19; 20; 34; 35; 41–52; 77; 78]

Тема 9. Конституційно-правовий статус Президента України

Президент України — глава держави. Місце і роль глави держави в механізмі державної влади. Порядок обрання, строк повноважень, дострокове припинення повноважень Президента України. Виконання обов'язків Президента України у разі дострокового припинення його повноважень.

Функції Президента України. Президент — гарант додержання суверенітету, територіальної цілісності України. Президент — гарант додержання Конституції, прав і свобод людини і громадянина.

Компетенція (повноваження) Президента України. Повноваження Президента України у сфері міжнародних відносин, оборони та охорони правопорядку, прав і свобод громадян України. Рада національної безпеки і оборони України. Повноваження Президента України у сфері законодавчої, виконавчої та судової влади.

Акти Президента України. Укази та розпорядження Президента України. Секретаріат Президента України.

Література [1; 2; 13; 36; 41–52; 73; 79–81]

Тема 10. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади

Поняття виконавчої влади та її органів. Система органів виконавчої влади, її елементна характеристика.

Кабінет Міністрів України — вищий орган у системі органів виконавчої влади. Склад Кабінету Міністрів України. Порядок формування Кабінету Міністрів України. Строк повноважень Кабінету Міністрів України. Порядок призначення на посаду та дострокове припинення повноважень Прем'єр-міністра України, інших членів Кабінету Міністрів України.

Функції і повноваження Кабінету Міністрів України.

Акти Кабінету Міністрів України. Постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України.

Апарат Кабінету Міністрів України.

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади: система, порядок формування, основні функції та повноваження.

Система місцевих органів виконавчої влади: система, порядок формування, основні функції та повноваження.

Література [1–3; 21; 37; 38; 40; 41–52; 74; 75; 82–84]

Тема 11. Конституційно-правовий статус органів судової влади

Основні функції судової влади. Конституційні принципи правосуддя.

Система судів загальної юрисдикції, її елементарна характеристика. Принцип територіальності. Принцип спеціалізації. Верховний Суд України – найвищий судовий орган у системі судів загальної юрисдикції. Вищі спеціалізовані суди. Місцеві суди. Апеляційні суди. Призначення та обрання суддів. Правовий статус суддів. Конституційно-правовий статус Вищої ради юстиції.

Конституційна юрисдикція. Конституційний Суд – єдиний орган конституційної юрисдикції України. Склад та порядок формування Конституційного Суду України. Основні функції та повноваження Конституційного Суду України. Процедура розгляду справ Конституційним Судом України. Рішення та висновки Конституційного Суду України, їх юридичні наслідки.

Література [1; 2; 22–25; 41–52; 61; 85–91]

Тема 12. Конституційно-правовий статус органів прокуратури

Місце і роль органів прокуратури в системі органів державної влади. Система органів прокуратури, конституційні принципи її організації та діяльності.

Функції та повноваження прокуратури. Акти прокуратури.

Генеральний прокурор України, особливості його конституційно-правового статусу.

Література [1; 2; 26; 41–58]

Змістовий модуль IV. Територіальний устрій та організація місцевого і регіонального самоврядування

Тема 13. Місцеве самоврядування та його органи як інститут конституційного права

Поняття місцевого самоврядування та його органів.

Принципи організації і діяльності місцевого самоврядування та його органів. Принцип правової самостійності. Принцип організаційної самостійності. Принцип матеріально-фінансової самостійності. Принцип субсидіарності. Принцип територіальності.

Система органів місцевого самоврядування, її елементна характеристика. Органи місцевого самоврядування, що представляють територіальні громади сіл, селищ, міст. Органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад. Виконавчі органи місцевого самоврядування. Органи самоорганізації населення. Місце і роль сільського, селищного, міського голови у системі місцевого самоврядування. Служба в органах місцевого самоврядування.

Гарантії та відповідальність органів місцевого самоврядування.

Література [1; 2; 14; 27–30; 41–58; 62; 93–95]

Тема 14. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим

Автономна Республіка Крим — територіальна автономія у складі України. Поняття територіальної автономії. Види і форми територіальної автономії. Адміністративно-територіальна, національно-територіальна, національно-державна автономія.

Повноваження Автономної Республіки Крим, їх особливості. Конституція Автономної Республіки Крим. Органи Автономної Республіки Крим. Верховна Рада Автономної Республіки Крим. Рада міністрів Автономної Республіки Крим. Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим.

Література [1; 2; 14; 31; 41–52; 62; 92]

Тема 15. Територіальний устрій України як інститут конституційного права

Поняття територіального устрою України. Територіальний та адміністративно-територіальний устрій України. Конституційні принципи територіального устрою України.

Система адміністративно-територіального устрою України, її елементна характеристика.

Територіальний устрій України та проблеми автономізації, регіоналізації та муніципалізації.

Проблеми вдосконалення адміністративно-територіального устрою та територіальної організації влади України в контексті конституційної, адміністративно-територіальної та муніципальної реформ.

Література [1; 2; 41–52; 96]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Конституційне право — провідна галузь національного права України.
2. Поняття, предмет і метод конституційного права як галузі права.
3. Система конституційного права, її елементна характеристика.
4. Конституційно-правові норми: поняття, види, особливості.
5. Особливості реалізації конституційно-правових норм.
6. Конституційно-правові інститути: поняття, види.
7. Конституційно-правові відносини: поняття, види, особливості.
8. Конституційно-правова відповідальність та її види.
9. Джерела конституційного права, їх види.
10. Конституція України як джерело конституційного права, її місце і роль у системі інших джерел права.
11. Природне право як джерело конституційного права України.
12. Конституціоналізм як загальна теорія конституції.
13. Поняття, сутність та юридичні властивості Конституції України.
14. Структура Конституції України, її загальна характеристика.
15. Основні інститути Конституції України та їх розвиток.
16. Порядок внесення змін до Конституції України.

17. Поняття конституційного ладу та його основних засад.
18. Основні принципи конституційного ладу.
19. Гарантії конституційного ладу.
20. Форма державного правління та форма державного устрою.
21. Основні ознаки України як суверенної держави.
22. Основні ознаки та перспективи розвитку України як правової держави.
23. Основні ознаки та перспективи розвитку України як соціальної держави.
24. Перспективи розвитку України як республіки з парламентсько-президентською формою правління.
25. Характеристика України як унітарної децентралізованої держави.
26. Українська держава і громадянське суспільство.
27. Правовий статус людини і громадянина: поняття, система.
28. Основні принципи правового статусу людини і громадянина, їх конституційне закріплення.
29. Сучасна концепція прав людини, її втілення в Конституцію України.
30. Громадянство України.
31. Основні принципи громадянства України.
32. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства.
33. Система конституційних прав і свобод людини і громадянина, її елементна характеристика.
34. Конституційні обов'язки людини і громадянина.
35. Гарантії конституційних прав і свобод людини і громадянина.
36. Громадянські права та свободи людини і громадянина.
37. Політичні права та свободи людини і громадянина.
38. Соціально-економічні права та свободи людини і громадянина.
39. Форми безпосереднього народовладдя: поняття, система.
40. Поняття і конституційні принципи виборчого права.
41. Види виборчих систем: пошук варіантів в Україні.
42. Виборчий процес. Порядок організації і проведення виборів.
43. Референдуми в Україні: види, порядок організації та проведення.
44. Юридична сила рішень, прийнятих на референдумах.
45. Органи державної влади: поняття, основні риси, система.
46. Система органів державної влади, її елементна характеристика.

47. Принципи організації та діяльності органів державної влади.
48. Верховна Рада — єдиний орган законодавчої влади в Україні.
49. Особливості конституційно-правового статусу Верховної Ради як Парламенту України.
50. Основні функції та повноваження Верховної Ради України.
51. Організація роботи Верховної Ради України, шляхи її вдосконалення.
52. Основи конституційно-правового статусу народного депутата України.
53. Імперативний депутатський мандат.
54. Вільний депутатський мандат.
55. Депутатський запит.
56. Депутатське звернення.
57. Депутатський імунітет.
58. Депутатський імдемнітет.
59. Особливості мандату депутата місцевої ради.
60. Місце і роль глави держави у системі органів державної влади.
61. Основні функції та повноваження Президента України.
62. Повноваження Президента України у сфері міжнародних відносин, оборони та охорони правопорядку.
63. Рада національної безпеки і оборони, її конституційні функції.
64. Повноваження Президента України у сфері законодавчої, виконавчої та судової влади.
65. Акти Президента України.
66. Вето Президента України.
67. Органи, створювані Президентом України.
68. Імпічмент Президенту України.
69. Поняття й основні функції виконавчої влади.
70. Система органів виконавчої влади України, її елементна характеристика.
71. Кабінет Міністрів України — вищий орган у системі органів виконавчої влади України.
72. Склад та порядок формування Кабінету Міністрів України.
73. Функції і повноваження Кабінету Міністрів України.
74. Порядок призначення на посаду та дострокове припинення повноважень Прем'єр-міністра, інших членів Кабінету Міністрів України.
75. Організація роботи Кабінету Міністрів України.

76. Акти Кабінету Міністрів України.
77. Міністерства та інші центральні органи у системі виконавчої влади.
78. Місцеві державні адміністрації у системі виконавчої влади.
79. Основні функції судової влади.
80. Конституційні принципи правосуддя.
81. Система судів загальної юрисдикції, її елементна характеристика.
82. Правовий статус суддів.
83. Вища рада юстиції, її конституційні функції.
84. Конституційний Суд – єдиний орган конституційної юрисдикції України.
85. Основні функції і повноваження Конституційного Суду України.
86. Організація роботи Конституційного Суду України.
87. Акти Конституційного Суду України, їх юридичні наслідки.
88. Особливості конституційно-правового статусу Прокуратури України.
89. Основні функції Прокуратури України, їх розвиток у контексті конституційної реформи.
90. Особливості конституційно-правового статусу Генерального прокурора України.
91. Органи місцевого самоврядування як інститут конституційного права.
92. Поняття місцевого самоврядування та його органів.
93. Принципи місцевого самоврядування та його органів.
94. Система органів місцевого самоврядування, її елементна характеристика.
95. Органи місцевого самоврядування, що представляють територіальні громади сіл, селищ, міст.
96. Органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад.
97. Виконавчі органи місцевого самоврядування.
98. Особливості конституційно-правового статусу сільського, селищного, міського голів.
99. Особливості конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим

100. Поняття територіального та адміністративно-територіального устрою України.
101. Система адміністративно-територіального устрою, її елементарна характеристика.
102. Шляхи вдосконалення адміністративно-територіального устрою України в контексті конституційної та адміністративно-територіальної реформ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Конституція, закони та інші нормативні акти

1. *Конституція України*, прийнята 28 червня 1996 року (зі змін., внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р. № 2222)
2. *Коментар до Конституції України*. — 2-ге видання, випр. і допов. — К., 1998.
3. *Закон України “Про Кабінет Міністрів України”* від 16.05.2008 № 279-VI // Уряд. кур’єр. — 2008. — 21 трав. (№ 91).
4. *Закон України “Про громадянство України”* // ВВР України. — 2001. — № 13. — Ст. 65.
5. *Закон України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства”* // ВВР України. — 1991. — № 23. — Ст. 161.
6. *Закон України “Про свободу совісті та релігійні організації”* // ВВР України. — 1991. — № 25. — Ст. 283.
7. *Закон України “Про об’єднання громадян”* // ВВР України. — 1992. — № 34. — Ст. 504.
8. *Закон України “Про політичні партії”* // ВВР України. — 2001. — № 23. — Ст. 118.
9. *Закон України “Про національні меншини в Україні”* // ВВР України. — 1992. — № 36. — Ст. 529.
10. *Закон України “Про звернення громадян”* // ВВР України. — 1996. — № 47. — Ст. 251.
11. *Закон України “Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини”* // ВВР України. — 1993. — № 20. — Ст. 99.
12. *Закон України “Про вибори народних депутатів України”* // ВВР України. — 2004. — № 27–28. — Ст. 366.
13. *Закон України “Про вибори Президента України”* // ВВР України. — 2004. — № 20 — 21. — Ст. 291.

14. *Закон України “Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів”* // ВВР України. – 2004. – № 30 – 31. – Ст. 382.
15. *Закон України “Про Всеукраїнський та місцеві референдуми”* // ВВР України. – 1991. – № 33. – Ст. 443.
16. *Закон України “Про статус народного депутата України”* // ВВР України. – 1999. – № 3. – Ст.17.
17. *Закон України “Про комітети Верховної Ради України”* // ВВР України. – 1993.
18. *Закон України “Про Центральну виборчу комісію”* // ВВР України. – 1998. – № 5.
19. *Закон України “Про комітети Верховної Ради України”* // ВВР України. – 1995. – № 19. – Ст. 134.
20. *Закон України “Про Рахункову Палату Верховної Ради України”* // ВВР України. – 1997. – № 43. – С. 212.
21. *Закон України “Про місцеві державні адміністрації”* // ВВР України. – 1999. – № 20 – 21. – Ст. 190.
22. *Закон України “Про судоустрій України”* // ВВР України. – 2002. – № 27 – 28. – Ст. 180.
23. *Закон України “Простатуссуддів”* // ВВР України. – 1993. – № 8. – Ст. 56.
24. *Закон України “Про Вищу раду юстиції”* // ВВР України. – 1998. – № 25. – Ст. 146.
25. *Закон України “Про Конституційний Суд України”* // ВВР України. – 1996. – № 49. – Ст. 272.
26. *Закон України “Про прокуратуру”* // ВВР України. – 1991. – № 53. – Ст. 793.
27. *Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”* // ВВР України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
28. *Закон України “Про статус депутатів місцевих рад”* // ВВР України. – 2002. – № 40. – Ст. 290.
29. *Закон України “Про службу в органах місцевого самоврядування”* // ВВР України. – 1999. – № 33. – Ст. 175.
30. *Закон України “Про столицю України місто-герой Київ”* // ВВР України. – 1999. – № 11. – Ст. 79.
31. *Закон України “Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим”* // ВВР України. – 1999. – № 5 – 6. – Ст. 43.

32. *Конституція* Автономної Республіки Крим від 21 жовтня 1998 р. — Сімферополь, 1999.
33. *Закон* України “Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим” // ВВР України. — 1998. — № 29. — Ст. 191.
34. *Постанова* Верховної Ради України “Про деякі питання нормативно-правового регулювання забезпечення порядку роботи Верховної Ради України” // ВВР України. — 2008. — № 19–20. — Ст. 211.
35. *Тимчасовий* Регламент Верховної Ради України. Додаток до Постанови Верховної Ради України від 08.04.08 № 247 — VI // ВВР України. — 2008. — № 19 — 20. — Ст. 211.
36. *Указ* Президента України “Про створення Секретаріату Президента України” від 14 жовтня 2005 р. № 1445/2005 // Уряд. кур’єр. — 2005. — 18 жовт. (№ 197).
37. *Указ* Президента України “Про систему центральних органів виконавчої влади” від 15 грудня 1999 року № 1572/99 // Уряд. кур’єр. — 1999. — 17 груд.
38. *Указ* Президента України “Про Загальне положення про міністерство, інший центральний орган державної виконавчої влади України” від 12 березня 1996 року № 179/96 // Уряд. кур’єр. — 1996. — 28 берез.
39. *Указ* Президента України “Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності” від 10 червня 1997 року № 503/97 // Уряд. кур’єр. — 1997. — 14 черв.
40. *Постанова* Кабінету Міністрів України “Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України” від 18.07.2007 р. № 950 // Офіц. вісн. України. — 2007. — № 54.

Підручники та навчальні посібники

41. *Конституційне* право України: Підручник / За ред. проф. В. Ф. Погорілка. — К.: Наук. думка, 1999–2003.
42. *Конституційне* право України: Підручник / За ред. проф. В. Я. Тація, В. Ф. Погорілка, Ю. М. Тодики. — К.: Українська правнича фундація, 1999.
43. *Фрицький Ю. Ф.* Конституційне право України. Підручник. — К.: Юрінком Інтер, 2002.

44. *Конституційне* право України: Підручник / За ред. Ю. М. Тодики, В. С. Журавського. — К.: Ін Юре, 2002.
45. *Виборче* право України: Навч. посіб. / За ред. В. Ф. Погорілка, М. І. Ставніччук. — К.: Парламентське видавництво, 2003.
46. *Годованець В. Ф.* Конституційне право України: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2005.
47. *Конституційне* право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т. / За ред. В. Ф. Погорілка. — К.: Юрид. думка, 2006. — Т. 1.
48. *Референдне* право України: Навч. посіб. / За ред. В. Ф. Погорілка, В. Л. Федоренко. — К., 2006.
49. *Муниципальне* право України: Підручник / За ред. проф. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. — К.: Юрінком Інтер, 2006.
50. *Кравченко В. В.* Конституційне право України: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2007.
51. *Конституційне* право України: Підручник / За ред. В. П. Колісника, Ю. Г. Барабаша. — Харків: Право, 2008.
52. *Конституційне* право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т. / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка. — К.: Юрид. думка, 2008. — Т. 2.
53. *Шатовал В. М.* Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс: Підручник. — К.: Юрінком Інтер, 2008.
54. *Баглай М. В., Габричидзе Б. Н.* Конституционное право Российской Федерации: Учеб. для вузов. — М.: ИНФРА, 1996.
55. *Сравнительное* конституционное право. — М.: Юрист, 1996.
56. *Конституционное* право: Учебник / Отв. ред. В. В. Лазарев. — М.: Юрист, 1999.
57. *Колюшин Е. И.* Конституционное (государственное) право России. — М.: Изд-во МГУ, 1999.
58. *Чиркин В. Е.* Конституционное право зарубежных стран: Учебник. — 5-е изд., перераб. и доп. — М.: Юрист, 2007.

Інші публікації

59. *Конституції* нових держав Європи та Азії. — К.: Українська правнича фундація, 1996.
60. *Історія* Української Конституції — К.: Українська правнича фундація, 1997.

61. *Шаповал В. М.* Сучасний конституціоналізм. — К.: Юрінком Інтер, 2005.
62. *Конституція і конституціоналізм: Вибіркові проблеми* / За ред. проф. П. Ф. Мартиненко, В. М. Кампо. — К.: “Курія-нова”, 2007.
63. *Погорілко В. Ф., Головченко В. В., Сірий М. І.* Права та свободи людини і громадянина. — К.: ІнЮре, 1997.
64. *Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л.* Поняття та юридичні властивості Конституції України // Віче. — 2006. — № 4.
65. *Скрипник О.* Поняття функцій конституції та методологія проблем їх класифікації // Право України. — 2006. — № 2.
66. *Рабинович П. М., Хавронюк М. І.* Права людини і громадянина. — К.: Атіка, 2004.
67. *Шмідт А.* Правовий статус особи в Україні, де-юре і де-факто // Право України. — 2005 — № 2.
68. *Калініченко О.* Теоретико-правові ідеї захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина // Право України — 2005. — № 5.
69. *Вибори і референдуми в Україні: проблеми теорії і практики.* — К.: ЦВК, 2001.
70. *Фрицький Ю. Ф.* Пропорціональна система виборів до Верховної Ради України — оціночний аспект // Право України. — 2006. — № 4.
71. *Шаповал В. М.* Референдум як форма безпосередньої демократії // Вибори і демократія. — 2005. — № 3.
72. *Органи державної влади України* / За ред. проф. В. Ф. Погорілка. — К.: Інститут держави і права НАН України, 2002.
73. *Тодика Ю. М., Яворський В. Д.* Президент України: конституційно-правовий статус. — Харків: Факт, 1999.
74. *Коліушко І.* Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні. — К.: Факт, 2002.
75. *Проблеми трансформації територіальної організації влади: Зб. матеріалів та документів* / За ред. О. М. Пухтинського. — К.: Атіка, 2005.
76. *Копиленко О. Л.* Автономна Республіка Крим: проблеми правового статусу. — К.: 2002.
77. *Древаль Ю., Тодика Ю.* Формування парламентського права в процесі державотворення // Віче. — 2006. — № 7–8.

78. *Павленко Р.* Криза пострадянського парламентаризму? Напрями подальшого конституційного реформування в Україні // Віче. — 2006. — № 2.
79. *Тодика Ю. М., Яворський В. Д.* Президент України: конституційно-правовий статус. — Харків: Факт, 1999.
80. *Кудряченко А.* Що таке сильний президент і чи потрібен він державі? // Віче. — 2006. — № 11–12.
81. *Сушинський О.* Рада національної безпеки і оборони України // Вибори та демократія. — 2005. — № 4.
82. *Коліушко І.* Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні. — К.: Факт, 2002.
83. *Авер'янов В.* Уряд у механізмі поділу влади: недосконалість вітчизняної конституційної моделі // Право України. — 2005. — № 4.
84. *Мельниченко В., Плахотнюк Н.* Статус уряду у контексті конституційної реформи: можливість зробити перший крок до самостійності // Віче. — 2006. — № 1–2.
85. *Шточук С.* Концепція удосконалення судоустрою чи продовження судової реформи // Право України. — 2006. — № 7.
86. *Бринцев О.* Щодо критеріїв спеціалізації судів у аспекті судової сисеми України // Право України. — 2006. — № 7.
87. *Гончаренко О.* Вища рада юстиції: поняття статусу і повноваження // Право України. — 2006. — № 2.
88. *Селіванов А. О.* Верховенство права в конституційному правосудді. Предмет конституційного права у вимірі конституційної юрисдикції. — К.; Харків, 2005.
89. *Шемшученко Ю., Погорілко В.* Проблеми функції Конституційного суду України // Вісн. Конституційного суду України. — 2002. — № 2.
90. *Тацій В., Тодика Ю.* Межі тлумачення Конституційним судом України Конституції та законів України // Вісн. Конституційного суду України — 2002. — № 2.
91. *Селівон М. Ф.* Конституційний суд України: дев'ятиріччя діяльності // Вісник конституційного суду України. — 2005. — № 4.
92. *Копиленко О. Л.* Автономна Республіка Крим: проблеми правового статусу. — К., 2002.

93. *Борденюк В. І.* Місцеве самоврядування та державне управління: концептуальні основи співвідношення та взаємодії. — К.: Парламентське вид-во, 2007.
94. *Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні: Кол. монографія / В. О. Антоненко, М. О. Баймуратов, О. В. Батанов та ін.; За ред.: В. В. Кравченка, М. О. Баймуратова, О. В. Батанова.* — К.: Атика, 2007.
95. *Корнієнко М. І.* Місцеве самоврядування як конституційний інститут: яким воно має бути? // *Аспекти самоврядування.* — 2006. — № 2.
96. *Адміністративно-територіальний устрій України: шляхи реформування.* — К., 2007.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни	
“Конституційне право України”.....	4
Зміст дисципліни “Конституційне право України”	5
Питання для самоконтролю	15
Список літератури	19

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. Г. Рогузько*
Комп’ютерне верстання *А. М. Голянда*

Зам. № ВКЦ-4217

Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*